

Náš List

Neodvisno politično glasilo za Slovence

Izhaja vsak torek in petek: ako je ta dan praznik, pa dan poprej. Velja za celo leto 8 K, za pol leta 4 K, za četrt leta 2 K. — Naročnina se plačuje vnaprej, na naročbe brez istočasno vpisane naročnine se ne ozira. — Posamezne številke po trafikah po 10 v. Pošilja se tudi „Slov. Gospodinja“ posebej.

Z mesečno prilogo
Slovenska Gospodinja

Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Uredništvo „Náš List“ v Ljubljani. Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Kamniku, kamor naj se izvoli pošiljati naročnine in reklamacije. — Oglasi se računajo tristoletna petična po 12, 10 in 8 vin. za 1-, 2- oz. 3krat, za večkrat izdatno znižane cene.

Vsebina: Slovenski poslanci in volilna reforma. — Resna beseda. — Slovani in Italijani. — Štajersko: Razno. Kranjsko: Razno. Podlistek: Žena in socializem.

Slovenski poslanci in volilna reforma.*)

Nekako v bistvu vsakega ljudskega odpora leži, da prezre širša masa v splošnem ogorčenju motiv, nagib, in obrne vso ost svojega srda proti stvari. Izpričuje nam to dejstvo, da je ljudstvo mnogo bolj dostopno čuvstvovanju, nego hladnemu preudarku. Prav vsled tega smatramo v tem tako važnem trenutku kot svojo dolžnost, opozoriti slovenski narod, kje tiči v njegovem odporu proti volilni reformi glavni nagib, proti komu se je treba obrniti, kdo je vzrok tega, kar je vzbudilo toliko glasne in odločne nevolje zlasti pri naših obmejnih Slovencih.

Na mnogih shodih in tudi pri sejah raznih občinskih odborov je bila sprejeta resolucija, ki je energično zahtevala, naj slovenski poslanci rajši volilno reformo obstruirajo, kakor pa puste, da postane zakon. V teh mejah se ziblje ves slovenski boj proti odločnemu zapostavljenju zlasti koroških in štajerskih poslancev pri novem volilnem načrtu.

Naš sedanji volilni red je tako slab in preperel, da ni mogoče z njim ne naprej, ne nazaj. Vsa država in vsi narodi so blizu razpada, ako se državnopolitične razmere ne izpremenijo. Tudi sam cesar je pripoznal, da s sedanjim volilnim redom niso nobene volitve

*) Vsled aktualne važnosti opozarjamo cenjene čitatelje še prav posebno na ta članek. Ured.

Žena in socializem.

Spisal Avguštin Bebel.

Žena v preteklosti.

(Dalje)

Še le v osemnajstem stoletju so se pričele zboljšavati razmere. Absolutni knezi so imeli velike interese, da so povečali svojo moč, pomnožili prebivalstvo. Na eni strani so pridobivali vojakov za svoje vojne, na drugi strani davkoplačevalce, ki so imeli poplačati izdatke za velike vojne, ali pa izdatke za zapravljive priredbe na dvoru ali pa za oboje obenem. Pospnemaje Ludvika XIV. francoskega kralja, je razvijala večina tedanjih mnogoštevilnih nemških knežnih dvorov razsipnosti v vsem mogočem sijaju in razkošnosti, posebno pa metrezno gospodarstvo (Maitressenwirtschaft), ki je stalo v obratnem razmerju k velikosti in produktivnosti dežel in deželice. Zgodovina knežnih dvorov v osemnajstem stoletju spada k najgršimi poglavji zgodovine. S škandaloznimi dogodki onih časov so napolnene knjižnice. Potentat je skušal drugzega prekositi v bedasti razsipnosti in dragocenih vojaških igrah. Predvsem pa se je izvajalo do nemogočnosti gospodarstvo z ženstvom. Težko je reči, komu nemških dvorov pristoja palma v tem razsipnem, javno življenju kompi-

več mogoče, ker parlament sestavljen na podlagi nekaterih predpravil raznih stanov ali narodov ni izraz ljudstva in zato tudi ljudskih t. j. državnih koristi ne more zastopati, ampak samo tistega naroda ali stanu, kateremu dotični poslanec slučajno pripada. Od prvega trenutka do danes, kar imamo parlament, je vedno veljalo načelo privilegijev, predpravil. Izpočetka so pošiljali poslance v parlament celo le deželni zbori. Izpreminjali so sicer potem volilni red vedno, pripuščali so vedno večje število volilcev, ali privilegijev ni odpravila nobena volilna reforma.

Šele zadnji vladni načrt volilne reforme je pomedel enkrat za vselej s privilegiji, in če ima po tem redu kak narod več poslancev kakor kak drugi, ne leži to v načelnem privilegiju, ampak se je zgodilo le vsled tega, da se dotične stranke pridobi za glasovanje, ker za tak predlog, kakor je volilna reforma, je treba dobiti vladi dve tretjini vseh glasov. In zdaj pomislimo: skoro vsi današnji poslanci (izjemo dela le 72 poslancev pete kurije) so izvoljeni na podlagi privilegijev. Ko so odpravljani ti privilegiji, niti ena tretjina teh starih poslancev ne pride več v novo zbornico. Da se vsi taki poslanci silno upirajo reformi, ki črta njih privilegije, je samoposebi umljivo. Torej ima vlada tem več skrbi, da pridobi dvotretjinsko večino za-se! Volilna reforma oropa tudi Nemce njih privilegijev: koliko ne stane zopet, pridobiti te za pravičnejši volilni red!

Ker je vladi spričo takega položaja vsak glas drag, je umljivo, da je morala dati tuintam malo več, kakor bi šlo po ključu čiste enakopravnosti in splošnosti. Dala je tem več, čim večja je bila dotična stranka in narodnost; dati pa je morala včasih tudi zato, ker so dotični poslanci znali porabiti ugoden trenutek njene

rajočem življenju. Danes je bil ta, jutri oni dvor, nobenemu nemških dvorov ni bilo prizaneseno. Plemstvo je posnemalo kneze in meščani v prestolnih mestih zopet plemstvo. Ako je imela hči meščanske rodbine srečo ugajati visokemu gospodu z dvora ali pa celo njega presvetlosti, je bila ta od dvajsetih slučajev devetnajstkrat gotovo zelo osrečena in rodbina je bila pripravljena dati jo plemenitažu za metrezno (priležnico). Isto tako je bilo pri večini plemenitih rodbin, ako je ugajala hči knezu. Neznačajnost in brezstidnost je vladala v vseh krogih.

Najslabše je stalo v obeh nemških glavnih mestih, na Dunaju in Berlinu. V nemški kapni, na Dunaju, je vladala v večjem delu stoletja strogonravna Marija Terezija, ali ona je bila onemogla napram početju bogatega, v pohotnem uživanju propalega plemstva in njega posnemajočih meščanskih krogov. S svojimi komisijami v prilog čistosti, ki jih je vpeljala in s pomočjo kojih je organizirala razsežno špijonažo, je povzročila deloma ogorčenost, deloma se je s tem osmešila, in njeni uspehi so bili ničevni. V frivolnem Dunaju je krožil v drugi polovici osemnajstega stoletja pregovor: „Ljubiti moramo svojega bližnjega, kot samega sebe, to se pravi, ljubiti moramo ženo drugzega, kot svojo lastno.“ Dalje: „Če gre žena na desno, sme iti mož na

zadrede, iz katere se je izkopala šele, če je ustregla zdaj temu, zdaj onemu. Prav vsled tega, ker je vladi vsak glas drag, se z n a zgoditi, da postanemo Slovenci tisti jeziček, ki odloča pri končnem glasovanju. Prav tako zna biti seveda kaka druga narodnost. Ali če tudi volilna reforma ni ideal splošnega in enakega volilnega reda, če tudi je danes tuintam več, kakor bi šlo po številu prebivalstva, vendar ni to noben privilegij več, ampak je samo nekako odkupilo, darilo, ali kakor že hočemo imenovati. Ni to nobeno načelo več, noben princip, na kateri podlagi je sestavljen volilni red, ampak samo nekaj zgolj slučajnega, če tudi vsled trenutnega položaja in sedanj je sestave zbornice nekaj neobhodno potrebnega.

Vlada je gledala torej že pri sestavi volilne reforme na to — in je morala tako storiti, če je hotela ustvariti nekaj resnega in ne udarec v vodo — da je mogoče upanje, da jo zbornica sprejme, kajti s popolno enakostjo ne prodre v današnji zbornici. To ve v Avstriji vsak otrok. Vlada ni mogla iti z drugega vidika na delo, kakor s tega, kako pridobiti razne narode in stranke za potrebno večino.

Vladni načrt volilne reforme torej ni mogel biti drugačen — ako se hočemo posluževati že tega izraza, ki je postal v tem boju tako vsakdajen — nego „krivičen“.

V tem listu se je pisalo mnogokrat že tako ostro proti vladi, da ni storil tega do danes še noben drug slovenski list, ali če hočemo biti pravični — in to je predpogoj vsakega resnega delovanja v politiki — moramo pripoznati, upoštevaje vladino stališče in razmere v zbornici, da je mnogo teh očitaj o „krivičnosti vladnega predloga“ zelo nepremišljenih. Vsled samih dreves ne vidijo gozda. Priznati moramo, da vlada pri

levo. Če si vzame kavalirja, naj si poišče on prijateljico.“ Kako frivolno so mislili tedaj o zakonu in zakonolomu, se razvidi iz pisma, ki ga je pisal pesnik Ev. Kr. Kleist leta 1751. svojemu prijatelju Gleimu. Tam stoji med drugim: „Vi že gotovo veste ljubavni dogodljaj grofa Henrika. Poslal je svojo soprogno na svoja posestva in se hoče od nje separirati, ker je našel pri njej v postelji holstanjskega princa... Grof bi gotovo bolje storil, če bi o stvari molčal, mesto da sedaj o njem govori cel Berlin in pol sveta. Sicer pa se tako naravne stvari ne sme vzeti za zlo, posebno če sam ni tako trden v tej stvari kot ravno grof sam. Zlo je neizogibno v zakonu in vsi možje in žene so radi zapeljivosti družih ljubeznivih oseb, primorani postati nezvesti. Kako se more to kaznovati, k čemur smo primorani?“ O odnošajih v Berlinu piše angleški poslanik lord Malmesbury 1772.: „Popolna naravna pokvarjenost obvladuje oba spola vseh stanov, k čemur pride še pomanjkanje, ki je prišlo deloma radi od sedanjega kralja izšlega visokega obdačenja, deloma pa od ljubavi k razsipnosti, ki so jo podedovali od starega očeta. Možje uživajo z omejenimi sredstvi razuzdano življenje, žene pa so harpije, brez vsakega

takih razmerah ni mogla drugače postopati, ako ni hotela pokopati svojega načrta že naprej. Ne zapirajmo si oči s samim kričanjem. Tudi če bi bili samo Slovenci na krmilu vlade, bi ne mogli sestaviti drugačnega načrta, ako bi hoteli dobiti zanj potrebno večino. Tudi mi smo morali marsikomu dati preveč, da si kupimo s tem njegov glas. Tako gre pač v političnem življenju; končno če hočemo, saj visi vsa politika zgolj na kompromisih.

Torej če bi bili tudi mi, da smo stali na čelu vlade, prisiljeni sestaviti prav tak načrt, kaj obračamo potem ves svoj srd proti volilni reformi, dobro vedoč, da z drugačnim osnutkom ni mogoče prodreti — saj je še ta precej negotov.

Če hočemo pravično uvaževati ves položaj in uvidimo, da vlada, pa če je imela najboljšo voljo, ni mogla nastopiti z drugačnim predlogom — vlada je izrecno povedala, da samo nekaj predlaga — s tem še ni rečeno, da naj kar mirno vtaknemo v žep nedostatke in fakične krivice, ki se nam gode še vedno, če tudi ogromno manj, nego po starem redu, in naj hvalimo vladno modrost in njeno reformo do konca sveta. Ampak nastopiti nam je tam, kjer je pot zato, in ne zahtevati obstruiranje volilne reforme ali glasovanje proti njej. Vse to se pravi za realnega politika, za človeka, ki računi s tem, kaj je mogoče in kaj ni mogoče, z glavo skozi zid.

Z mirno vestjo smo izrekli te besede. Slovenci pa imamo nastopiti tam, kjer je v tem slučaju edino mogoče: stopiti pred svoje poslance.

Kdor je vestno in stvarno zasledoval vse delovanje, govorjenje in obnašanje slovenskih poslancev, v kolikor se je vršilo to pred javno kritiko, je moral priti tako instinktivno kakor po hladnem premisleku do prepričanja, da je vse postopanje slovenskih poslancev z ozirom na naš narod in volilno reformo naravnost škandalozno. Slovenski poslanci so stali pred volilno reformo popolnoma nepripravljene, in ne le, da nam niso ničesar dosegli: še poslabšali so vladni načrt!

Slovenskim poslancem ni padlo na misel niti da bi stopili doma po shodih v zvezo s svojimi volilci in z narodom, niti so si poiskali zaveznikov na Dunaju: zaveznikov namreč, ki bi vedeli, zakaj se nam gre Slovincem. Žalostno dejstvo je, da drugi slovanski poslanci in njih stranke ne vedo o slovenskem narodu nič drugega, nego da se prepirajo pri nas liberalci s klerikalci in obratno. Našega eminentno važnega položaja — Napoleon Veliki je imel slovensko ozemlje praga Evrope; stari Rimljani, preden so pričeli prodirati proti severu, so si osvojili najprej Ilirijo t. j. današnje slovensko in dalmatinsko Primorje — jim nihče izmed slovenskih poslancev ne pokaže, nihče jim ne

sramu. Udajo se ceni, ki najbolje plača, nežnost in prava ljubezen so jim nepoznane stvari.“¹

Najslabše je bilo v Berlinu pod Viljemom II., ki je vladal 1786.—1797. Dajal je najslabši vzgled in njegov dvorni župnik Zöllner se je celo tako daleč ponižal, da je kralju poročil njegovo priležnico, Julijo Vos, kot drugo ženo in ko je ta ob porodu umrla, je šel Zöllner zopet na to, da mu je poročil kot drugo ženo poleg kraljice, grofice Zofije Dönhoff-ovo.

Več vojakov in davkoplačevalcev je bilo glavno hrepenenje knezov. Ludovik XIV., po čigar smrti je bila Francija popolnoma na denarju in ljudstvu obubožala, je nastavljal za stariše, ki so imeli deset otrok, milostne plače, ki so jih povišali, kakor hitro so jih imeli dvajset; njegov general, saksonski maršal, mu je celo predlagal pripustiti samo zakone, ki bi trajali pet let. Petdeset let pozneje, 1741., je pisal Friderik Veliki: „Smatram ljudi krdelom jelenov v živalskem parku visokega gospoda, kojim ne pripada nič drugega, kot pomnožiti se in napolniti park.“²

Pozneje je s svojimi vojskami ta „jelenov park“ močno iztrebil in katerega je potem s

¹ J. Scherr: Zgodovina nemškega ženstva.

² Karl Kautsky: O vplivu ljudskega množenja na napredek družbe. Dunaj 1880.

pove, kaj smo, kaj so naše potrebe, česa nam manjka. Trst smatra večina slovanskih poslancev kot tuje ozemlje, ali vsaj teritorij, kjer nimamo Slovenci nobene bodočnosti. Kdo naj se je za zahteve Slovencev potem resno brigal? Kar so storili drugi Slovani za nas, so storili kvečem iz gole platonske ljubezni, ne pa z zavedanjem in prepričanjem, kako važna je nam vsaka ped zemlje: nam, njim in morda celi Avstriji!

Ako je bilo na volilni reformi mogoče izpremeniti kaj v naš prid in v svrhu odprave krivic zlasti Korošcev in Štajercev, in se to ni zgodilo, ne zadene v tem nobena krivda ne vlade ne reforme, ampak pred vsem in v prvi vrsti slovenske poslance. Njim veljaj naš boj, njim naše nezaupnice, proti njim se dvigni slovensko ljudstvo.

Zato je dvakrat nesramno, ako se drzne mož, stoječ na čelu slovenske klerikalne stranke, javno zapisati, kako se je trudil in da je dosegel vse, kar je sploh bilo mogoče in kako veliko hvale mu je dolžan za to vesoljni slovenski narod.

Govorimo brez predsodkov, brez antipatij, tudi če govorimo o častiti osebi dr. Ivan Šusteršiča. Ni on vladne reforme, kolikor se tiče nas Slovencev, poslabšal?

Vladna reforma je dala na Goriškem Slovincem troje mandatov, Italjanom dva. Vsled Šusteršičevega delovanja — seveda sta prizadeta pri tem poleg drugih i Šuklje in Povše — so bili Slovenci v deželi oškodovani, ker je ostalo število njih poslancev, isto med tem ko so dobili Italjani še novega tretjega poslanca. Slovenci so si stali tu prej proti Italjanom kakor 3:2, zdaj 3:3. Na Kranjskem so dobili Nemci najbrže za večne čase svoj posebni mandat v Kočevju, na Koroškem je ostalo tako, kakor je vlada predlagala. Za dejstvo, da so Slovenci proti Italjanom na Goriškem zdaj šibkejši; da smo dali Nemcem na Kranjskem kočevski mandat in da je ostalo na Koroškem tako, kakor se je glasilo vladni načrt, smo dobili košček sladkorčka v obliki sedmega slovenskega mandata na Štajerskem: najmanj, kar smo sploh morali dobiti!

In zdaj pride mož kakor je dr. Šusteršič, drugače tako navihan in premeten, in se drzne napisati, kako brezmejno se je boril na Dunaju za pravice vsega slovenskega naroda!

Dr. Ivan Šusteršič ni za slovensko ljudstvo absolutno ničesar pridobil, pač pa je pustil vse, naj se je zgodilo, kar se je hotelo: dosegel je samo to, da je pridobil svoji stranki na Kranjskem nekaj mandatov na škodo liberalcev. In to imenuje dr. Šusteršič, to razkričuje Slovincem, to ponavlja Domoljub, prepisuje Bogoljub in raztrmbajo njegovi poslanci po klerikalnih shodih kot zasluge za slovenski narod.

pomočjo tujcev zopet skušal „peblirati“ (obljuditi) — (kot se je izrekal po francoski sam.)

Nemško mnogodržavstvo, ki je evetelo v osemnajstem stoletju, je bila pestra zbirka vzorcev različnih socijalnih odnošajev in njenih zakonodajstev. V tem ko se je skušalo v manjšini držav pridobiti razmere povzdigniti s podporanjem novih prometnih sredstev, olajšati naseljenje in spremenilo zakone o zakonu v smislu olajšanja ženitev, so ostali v večini držav in državice zvesti nazadnjaškimi nazorom in še postrili zakonske in naseljeniške razmere moških in žensk. Ali ker se človeška narava ne da zatirati, so nastale, vkljub vsem oviram in zaprekam, konkubinatske razmere v veliki množini in število nezakonskih otrok ni bilo ob nobenem času večje kot v onih, ko je vladalo „očetovsko vladanje“ neomejenih deželnih gospodarjev.

Omožene žene meščanskega stanu so živele same zase; število njihovih del in opravil je bilo tako veliko, da je morala biti vestna gospodinja od jutra do večera na svojem mestu, da je lahko izvršila svoje dolžnosti in to pa ji je bilo mogoče le s pomočjo svojih hčera. Tu niso bila samo vsakdanja domača dela, ki jih izvršuje še danes malomeščanska gospodinja, nego tudi veliko drugih, kojih je oproščena

Obnašanje liberalnih poslancev v zadevi volilne reforme pa je tako pod vsako kritiko, da je skoro škoda zgubljeni nadaljnih besed. Le z ozirom na to, da pravijo ti v zadnjih dneh, da so pristaši absolutne in čiste enake volilne pravice, nekaj vrstic.

Značilno za vso liberalno stranko je izrek, ki ga je rabil župan enega izmed mest na Kranjskem proti našemu somišljeniku tedaj, ko se je pričelo pisati o tem, da namerava vlada predložiti volilno reformo: „kaj, moj hlapec naj ima iste politične pravice, kakor jaz?“ Te kritične besede postarnega moža povedo dovolj izrazno tudi mišljenje naših liberalnih prvakov. V tem smislu je bilo vse njih obnašanje.

Izjava liberalnih poslancev, da so zdaj pristaši splošne in enake volilne pravice in hočejo glasovati zato proti reformi, ker ni enakost absolutna, je — če tudi ni naš namen v tem srditem boju še duhov ščuvati — navadno sleparstvo in nepoštenost. Ne upajo se izjaviti tudi proti splošni in enaki volilni pravici, zato pravijo, da glasujejo samo za načrt popolne enakosti, ker vedo, da s takim volilnim redom v današnji zbornici živ krst ne prodre. Njim se gre samo za to, ker jih je premagal prekanjeni dr. Šusteršič. Da se to ni zgodilo, bi glasovali morda tudi oni za reformo: prav gotovo pa, če so dobili vsaj en nov mandat. In potem bi dejali: kaj nas briga Koroška, kaj Štajerska. Ti naj skrbe sami za-se, kakor smo mi.

V nesreči pa se najdejo tudi največji nasprotniki: in zaradi tega se je zgodilo to čudo, da vidimo mahati v vrsti štajerskih in koroških Slovencev na enkrat slovenske liberalne poslance z novimi zastavicami, na katere so napisali: pereat reforma — živio enakost! Tam pa, kjer bi vpeljali liberalni prvaki lahko kar preko noči splošno in enako volilno pravico brez vsakega pridržka n. pr. v mestni občini stolnega mesta Ljubljane, nočejo o takem volilnem redu ničesar slišati, ker bi prišlo nekaj mandatov v druge roke. I slovenskim liberalcem se ne gre za načelo, ampak le za korist svoje stranke, če tudi pravijo, da so proti reformi zaradi tega, ker bi dobili Slovenci po enakosti ob mejah več mandatov.

Oboji, klerikalni kakor liberalni, ne zamude trenutka, povedati, da delujejo samo za narod. Le način se razlikuje: klerikalni s tem, da so za reformo, liberalni s tem, da so proti reformi. Kako nasprotujoče ni torej njih delovanje: zlati vek te čaka, slovensko ljudstvo, ker imaš toliko vernih delavcev!

Ob sporazumnem nastopu bi se dalo na reformi v prid obmejnimi Slovincem marsikaj izpremeniti: zlasti če smo dali Nemcem in Italjanom po en nov mandat na slovenskih tleh. Ali že na leta ne razumejo dela v zbornici naši poslanci drugače nego zahrbtno oškodovanje in škodoželjna kam-

sedanjosti vsled modernega razvoja. Morala je prestiti, tkati, beliti, perilo in oblačilo sama izdelovati, kuhati milo, delati sveče, variti pivo, bila je res prava dekla za vse, in njena edina zabava nedeljska maša. Zakone so sklepali samo v istem družabnem krogu, strogi in smešni duh kast je obvladal vse tedanje razmere in ni dopustil nikakih prestopkov. Hčere, so v istem duhu vzgojili, držali so jih v najstrožjem domačem nadzorstvu, njih obzor ni prišel čez tesne domače razmere. K vsemu temu je prišla še prazna in publa formalnost, ki je nadomeščala izobrazbo in duševnost, in je napravljalo celo življenje, posebno one žene, pravem stroju. Tako se je rodila iz reformacijskega duha najhujša starokopitnost in skušali so v človeku popolnoma uničiti njegove naravne nagone in njegovo življensko moč pod silo sicer dostojanstveno propovedovanih toda suhoparnih nauk in navad.

Pa polagoma se je razvil ekonomični prevrat, ki se je pričel najprvo v zahodni Evropi, potem pa se razprostrl po celi Nemčiji. Odkritje Amerike, obplovba Afrike in odkritje morske poti v vzhodno Indijo in nadalje na to navezana odkritja in konečno objadranje zemlje so revolucionirale življenje in naziranje napredujočih, kulturnih narodov Evrope. Neznansko

panja tu dr. Tavčar proti dr. Šusteršič & Komp. — tam dr. Šusteršič proti dr. Tavčar & Komp. Naš boj ni doma in ni bil tudi na Dunaju političen, ampak o se b e n.

Vsak pošteno in trezno misleč Slovenec, ki čuti potrebo, dati izraz ogorčenja proti volilni reformi, zlasti pa pri tem najbolj prizadeti Korošci in Štajerci, če hočejo, da ima tudi njih nastop kaj trajnega pomena, morajo nastopiti proti vsemu dosedanjemu delovanju slovenskih poslancev.

Vlada je morala napraviti tak načrt — slovenski poslanci niso morali postopati tako sramotno. Ves boj mora veljati doma slovenskim poslancem, ker za delovanje na Dunaju so nam oni odgovorni. Ako pa se zgražamo samo nad volilno reformo, storimo tako, kakor pravi oni rek: uzmoviče obešajo, tatove izpuščajo.

F.

Resna beseda.

Že leta sem odmevajo neprestano pritožbe proti vodstvu justične uprave, naperjene pred vsem proti predsedništvu graškega nadsodišča. Zaman so vse te pritožbe; kamorkoli se iste priobčijo, povsodi najdejo le gluha ušesa.

Gre se za brezobziren sistem, s katerim graško nadsodišče odrija vsakega Slovenca iz južne Štajerske ter gleda, da ga čim preje napravi nemški narodnosti nenevarnega in ga premesti na Kranjsko. Nič manj nego 17 nekranjskih sodnih uradnikov — in za te se v prvi vrsti gre — slušbuje na Kranjskem, dasi so vstopili kot pravni praktikanti pri štajerskih sodiščih. Vlada pač ne trpi pomnožitve slovenskih uradnikov na Štajerskem in temu dosledno premesti vsakega Slovenca na Kranjsko, vsakega kranjskega Nemca pa na Štajersko.

Menimo, da prevelike krivice ne delamo našim zastopnikom, ako jim očitamo, da proti temu sistemu niso še nikdar pokazali zadosti brezobzirnosti pri svojem postopanju proti vladi. Za vsakega malega uradnika napravijo Nemci „Hof- und Staatsaffaire“ in kričijo toliko časa, da jim vlada končno vendar le ustreže, mi pa se zadovoljimo s ponižno interpelacijo, ki jo po dolgih presledkih, včasih tudi v nepravem času podamo v parlamentu, sčasom pa zopet umolkujemo in stvar ostane tako, kakor je to sklenila nam sovražna justična uprava.

Pri osebnih intervencijah dobijo naši zastopniki čisto, v zadnjem času pa dosledno takle odgovor: Vlada ni preterirala še nikakega Slovenca; vsakemu avskultantu, ki je na vrsti za adjunkta, se je tudi podelilo mesto adjunkta. Kaj hočete še več; to pravico bodete pa že prepustili vladi, da ona izbira, kam in na katero mesto imenuje posameznega uradnika; navidezno zadosten odgovor, ki pa še ni rešil vprašanja,

hitro razširjenje svetovne trgovine, povzročeno s tem, da so otvorili nove kraje za razpečavanje industrielnih in obrtniških izdelkov, je revolucioniralo stari rokodelski izdelovalni način. Nastala je manufaktura in iz nje je izšla velika industrija. Nemška, ki je bila radi verskih vojen in svojih političnih homatij zadržana v materijelnem razvoju, je bila konečno potisnjena v ta tok občega napredka. V raznih krajih se je pričelo razvijati izdelovanje na debelo v obliki manufakture: lanene in volnene predilnice in tkalnice, tovarne sukna, rudokopje, železninska manufaktura, manufaktura stekla in porcelana, prometna obrt itd. Zahtevalo se je novih delavskih moči, med temi mnogo ženskih. Ali ta novo izšla oblika obrtniškega dela je našla hudo protivljenje pri obrtnikih, ki so popolnoma okosteneli v zadrugah in čedah in so se ljuto borili zoper vsako predrugačenje produktivnega načina in videli v njem svojega smrtnega sovražnika. Prišla je francoska revolucija, in s tem da je v Franciji pomedla stari red, je zapihal tudi na Nemškem sveži veter, kateremu se staro ni moglo dolgo kljubovati. Francosko gibanje je pospešilo pad starega, preživelega tudi to stran reke Rene, in kolikor so tudi skušali v reakcionarni periodi po 1815. letu kolo časa nazaj zavrteti, novo je bilo že premočno in ostalo je zmagovalec. (Dalje prih.)

zakaj da se ravno Slovenci predstavljajo vedno na Kranjsko, in sicer tudi oni Slovenci, ki so dovršili svojo prakso na Štajerskem in zakaj se ti Slovenci ne nameščajo v spodnještajerskih krajih. Treba nam je torej iskati sredstev, da odvezamemo vladi priliko tudi za take zvižajne odgovore.

Naše mnenje je, da je dolžnost slovenskih pravnikov, da v čim najobsejši meri vstopajo v sodno prakso. Kedar bo število naših uradnikov toliko naraslo, da bo Kranjska z lastnimi uradniki saturirana, ne bo preostajalo drugega, kakor da vlada ostale Slovence, ki so na Štajerskem, namesti pač na Spodnjem Štajerskem ali pa v slovenskem delu Koroške, ker jih, kakor vlada zatrjuje, preterirati nima namena. Narodna dolžnost slovenskega dijaka je torej, da svoje študije čim preje dovrši in čim preje vstopi v justično prakso. Vemo na drugi strani, s kakimi materijelnimi težavami se ima boriti slovenski praktikant brez vsakega adjutuma. Vzpričo ravno izišlemu zakonu o adjutih se pa bo položaj avskultantom in tudi deloma praktikantom dokaj zboljšal in je vsakemu avskultantu vsaj deloma zagotovljena eksistenca. Poleg tega pa bi bila dolžnost naših denarnih zavodov, da dajejo vstopivšim avskultantom pri sodišču brezobrestna posojila. Znano nam je, da so v tem oziru štajerski denarni zavodi marsikaj dobrega storili za pravne praktikante in avskultante, dočim na Kranjskem denarni zavodi še niso uvideli, da je narodno uradništvo, ki ima zasesti prej ali slej važna mesta na Slovenskem in najsi bo na Kranjskem ali Štajerskem, močen steber slovenske narodnosti. Nemški denarni zavodi sipljejo večkrat s polno roko denar za svoj naraščaj, pri nas pa se vsaki taki prošnji prezirljivo odreče vsak vspeh. S tem, da bi na novo vstopivši praktikanti, dokler so isti brez adjutuma, pa tudi že adjutirani avskultanti od narodnih denarnih zavodov dobivali brezobrestna posojila, ki se bi imela vračati potem, ko postane avskultant imenovan adjunktom, v letnih obrokih, bi marsikdo, ki išče vzpričo slabih gmotnih razmer drugodi boljšega mesta in zaslužka, rajši ostal pri sodišču.

Posel sodnika, najsi so tudi dolžnosti velike, je še vedno od vseh drugih državnih služb najpriljubljenejši in nudi tudi večjo samostojnost v zasebnem in javnem življenju, kakor pa pripuščajo to druge državne službe. Radi adjutuma, katerega ni mogel dobiti praktikant zlepa pri sodišču, izstopil je že marsikateri od sodne prakse ter vstopil k financii ali vladi itd. Naj se nam ne oporeka, da bi bili denarni zavodi s tem preveč obremenjeni. Saj se denarna podpora ne podari, temveč le podeli v obliki vračljivega posojila. Poleg tega pa je dolžnost narodnih denarnih zavodov, da žrtvujejo za take namene, kolikor je to le njihovemu razpoložljivemu denarju mogoče. Taki zavodi so bodisi hranilnice, banke in tudi podporna društva. Vzpričo temu, da bi imeli absolvirani pravniki zavest, da dobijo poleg adjutuma še malo stalno mesečno podporo v obliki posojila kakega zavoda, bi brez dvoma z večjim veseljem in rajši vstopali v sodno službo, nego se pa posvetili drugi karieri.

Šele potem, kadar bo število slovenskih avskultantov naraslo do takega števila, da bo na Kranjskem domačih slovenskih avskultantov ne samo dovolj, temveč tudi preveč ter da bo tudi na Štajerskem število slovenskih avskultantov paralelno naraščalo, se ne bo mogla justična uprava več na to izgovarjati, da je slovenskih avskultantov premalo za Štajersko, ker jih je komaj za Kranjsko dovolj. Dosledno temu bo morala nastavljeni slovenske sodne uradnike tudi v slovenskih krajih Štajerske in Koroške.

Časi so resni. Obrnimo svojo pozornost tudi pomnožitvi slovenskega uradništva pri sodnih uradih. Dolžnost naših poslancev pa je seveda, da ne glede na navedena dejstva z vsemi močmi skušajo preprečiti pogubonosni princip vlade, kakoršnega sedaj izvršuje, kajti isto pravico imajo slovenski sodni uradniki do slovenskega dela Spodnje Štajerske in Koroške, kakor jo imajo Nemci.

Gospode absolvirane pravnike opozarjamo na njih narodno dolžnost, da vstopajo pred vsem

v sodniško karijero, ki jim nudi najlepše socialno stališče; ni prezreti dejstva, da po novem že izišlem zakonu dobi vsak praktikant v najkrajšem času primeren adjutum, s katerim si ustvari začetno eksistenco, poleg tega pa mu je mogoče pri denarnih zavodih dobiti vsaj obrestno posojilo, tako da se mu potem ni potrebno več boriti za obstanek.

Slovani in Italijani.

Vprašanje sporazumljenja med Slovani in Italijani je prišlo te dni zopet na dnevni red, in sicer potom glasila trentinskih Italijanov, lista „L' Alto Adige“. Za njim je pricapljal tržaški „Indipendente“, za tem pa je prilezla naša „Edinost“, ki ima, kakor se vidi, najbrže namen, priobčiti o tej zadevi celo vrsto svojih navadnih kilometerskih člankov.

No! da je zbudil stvar ravno trentinski L' Alto Adige ter priobčil v to svrhu članek, — ki ga je ponatisnila „Edinost“ v 220. št. — s katerim hoče dokazati koristi, ki bi jih imeli Italijani, če bi stopali sporazumno in združeno z Slovani proti skupnemu nemškemu sovražniku, je šamo po sebi umevno, kakor je tudi naravno — vsaj z narodnostrankarskega stališča — da se primorski Italijani temu zelo upirajo. Trentinci imajo pred durmi Nemce, primorski Italijani pa Slovane. Obe italijanski skupini iščeta obenem zaveznika pri sovražniku svoje bratske skupine za pobijanje sovražnika, ki ga vidijo v narodnosti, s katero so pa prisiljeni živeti takrekoč v neposredni dotiki. Vsi dosedanji poskusi priti do omenjenega sporazumljenja, so se ponesrečili, — vsled prevelikih zahtev Slovanov, pravijo Italijani: prvi pa obdolžuje Italijane enakih in večjih grehov. Mimogrede bodi tudi odkrito povedano, da so tukajšnji Italijani res neznosni in ultrašovinistični, toda to gre le na rovaš voditeljev in ne laškemu ljudstvu, ki se kakor slovansko, proketo malo briga za vso dosedanjo politiko. Naposled pa so postali vsi ti poskusi silno dolgočasni in smešni obenem, že vsled načina, s katerim se hoče priti do takega sporazumljenja. Pet primorskih in pet trentinskih Italijanov in pet Slovanov. Vsi se zovejo voditelji svoje narodnosti, pa so med seboj v večnem boju, po svetu pa govore o sovrastvu med tri v vedni dotiki živečimi narodi. Cankar bi rekel: „Koga pa briga, če sta se vaš soprog in gospod X stepla“. Imel bi tudi prav. Jaz bi tudi ne hotel govoriti o tej zadevi, ko bi ne bilo treba pokazati svetu, da ni med tu v dotiki bivajočima narodom sedaj nikakega nesporazumljenja, nikakega sovrastva, izvzemši sovrastva med objemom, ki deluje aktivno na strani ene ali druge stranke, kojega pa je jako pičlo število, in ki je tako ponajveč vsled zaničnosti do lastnega individua, ali pa več vsled mesta, ki je zavzema v stranki, nego iz lastnega prepričanja. Ti so ljudje krokodilovega pokoljenja; vžigajo na umeten način narodni šovinizem, uče sovražiti, potem se pa jočejo, kako jih drugi sovražijo in se predstavljajo svetu kot apostoli miru in sprave! Toda ves njih trud je zaman. Seveda da velja to tako za to kakor za nasprotno stranko. Namreč za Italijane in Slovane, katerim bi morda lahko prištetli tudi Nemce.

„Naj poreko tržaški voditelji, kar hočejo: Italijanska socialna demokracija je iztaknila strupeno ost italijanskemu hipernacionalizmu, da zamorejo Slovenci sedaj v mestu svobodneje dihati“. — Tako je pisal dr. H. Tuma pred časom ravno v tem listu, in ni prav nič zgrešil: edino kar bi mu še dodal, je to: kar je naredila italijanska socialna demokracija proti italijanskim šovinistom, je naredila slovenska socialna demokracija proti slovenskim šovinistom. Če smo si odkritosrčni, ni treba, da skrivamo pred svetom ekzistence slovenskih soc. demokratov v Trstu, kakor ni treba, da prikrivamo napake, ki jih je naredila in ki jih še dandanes dela slovenska narodna stranka v Trstu. Kakor je trosila in trosi še danes italijanska nar. stranka med svojim ljudstvom najostudnejši šovinizem in sovrastvo do tukajšnjih Slovencev, ravno tako je delala in skuša še danes delati slovenska narodna stranka, če prav le v malo manjši

obliki. Posrečil bi se jim ta načrt, ko bi ne bilo italijanske in slovenske socialne demokracije, kateri delujeta vsaka med svojo narodnostjo, ki med tem, ko delata za svojo lastno stvar, blažita tudi ljudstvo samo, ugašata plamen dosedanjega narodnega sovraštva in širita vero bratske ljubezni in internacionale, ki je posebnost za mali slovenski narod mnogo večje vrednosti, nego se ji dosedaj pripisuje.

Čitajte primorsko-italijansko in primorsko-slovansko časopisje, in najdete dan za dnevom raznih malenkostnihotic, malenkostnih osebnih preteprov, ki pa služijo tem listom kot viri narodnega sovraštva in uporabijo take prilike za ščuvanje pristašev ene narodnosti proti drugi.

To je, po mojem mnenju, rana, katere se ne da ozdraviti niti z vsemi poskusi raznih strank za medsebojno sporazumljenje. Toda ljudstvo se je že nasitilo raznih fraz, ono ne poslušava več besed oseb, ki se mu hočejo kazati kot voditelji do boljših ciljev, so pa taki voditelji, ki vodijo svoj narod v propad.

Ako hočejo tukajšnje, po narodnosti nasprotujoče si stranke, res biti apostoli za sporazumljenje, ki, kolikor je mogla storiti socialna demokracija, že pravzaprav eksistira, za sporazumljenje med tukajšnjima, v vedni dotiki bivajočima narodoma, ni treba, da slede slepo po poti, ki so jim jo začrtali njihovi predniki, temveč ozirati se morajo tudi na čas, s katerim hodi celo človeštvo in ne posamezne narodnosti ter hiteti tudi s časom naprej; kajti pomisljijo naj vedno na Gorjkijeve besede: „da čas hiti in kdor ne gre z njim, ostane sam“.

Je v prid človeštvu, v prid narodnosti in v prid strank samih, ako uvažujejo razmere sedanjega socialnega razvoja.

Treba je torej delati ne samo za golo sporazumljenje, temveč delati je treba za ureditev in izboljšanje razmer življenja med tu v neposredni dotiki bivajočima narodoma. Da se doseže ta cilj, ni treba, da posredujejo stranke med seboj, temveč morajo posredovati narodi sami, seveda pod vodstvom takih mož, ki se ne vstrašijo nobenega truda, se ne boje nobenih žrtev, če se gre za vresničenje tako velikih kulturnih ciljev.

V Trstu, meseca avgusta 1906. r—r.

Štajersko.

Poslanec Ploj je na mariborskem protestnem shodu jasno povedal, da vlada v klubu, v katerem so štajerski državnozborski poslanci, največji terorizem njihovega načelnika dr. Ivan Šusteršiča, voditelja kranjskega klerikalizma. Ob tej priliki je povsem upravičeno vprašanje: nimajo slovenski državni poslanci Štajerske toliko poguma, nastopiti proti temu nasilju dr. Šusteršiča? Klub, v katerem velja samo beseda voditelja kranjskih klerikalcev, ne more biti družega nego izraz volje kranjskega klerikalizma samega — in temu klerikalizmu naj služijo in ga podpirajo naši poslanci?

III. katoliški shod in mi. Od vseh nad 400.000 Slovencev, ki jih biva pri nas na Štajerskem, jih je šlo komaj 250 na katoliški shod v Ljubljani. Izvečine so bili vsi le duhovniki. Ker je bila od nas udeležba tako majhna, zato je morala odpasti tudi prvotna misel na posebni vlak.

Nesreča po lastni krivdi. Feliks Satler iz Sv. Barbare pri Mariboru je učil voziti svojega konja. Pri tem se je vsedla na voz njegova žena in šletna hči. Na strmi cesti se je pa konj splašil, vrgel za uzdo držečega gospodarja po strmini, voz z ženo in otrokom se je pa prekuenil v nižino, da je bilo dekletu izbito oko in lice razrezano, materi se je pa zlomila roka.

Kranjsko.

Uradovanje pri deželnih uradih imelo bi se vršiti, kakor se glasi sklep dežel. zbora, izključno v slov. jeziku. A deželni zbor obrača, deželni odbor pa obrne. Povsodi se vporablja še dvojezični formulari; da, v promet se spravljajo celo čisto na novo vpeljani obrazci. Pri-

silna delavnica in dež. bolnica jadrata seveda na prvem mestu; nemški zdravniki tega zavoda poslužujejo se pri svojih ulogah izključno nemškega jezika. Da grof Barbo kot zdravstveni referent tudi samo nemški uraduje, je jasno. Počakajmo do prihodnjega zasedanja deželnega zbora. Takrat preskrbimo našim narodnim prvakom tako lekcijo, da si jo zapomnijo za celo svoje življenje.

Osebnosti. Okrajni glavar Viktor Parma je premeščen iz Črnomlja v Litijo, okrajni glavar Ivan Tekavčič pa iz Litije v Krško. Vodstvo okrajnega glavarstva v Črnomlju je podeljeno deželnemu vladnemu tajniku Karolu Eklu.

Med stebre deželnih dobroteljskih zavodov spada tudi desna roka Bleiweisova, nadupravitelj Andrej Kremžar s svojimi 54imi službenimi leti. Da mož nikoli ni bil na glasu cerkvene luči, je znano; da je pa danes povsem nesposoben in zastarel, umevno je samo po sebi. A spregledalo bi se navzlic temu še marsikaj, če bi mož ne bil prepričan, da sme „pašovati“ nad svojimi podložniki, on, ki vse svoje življenje ni mogel dovolj upogibati hrbta pred vsemi kranjskimi mogočnejši, kar jih je producirala lepa vrsta 54ih službenih let. Ne dovolj, da ta mož nad podrejenimi organi rohni kakor zarobljen pek nad svojimi vajenci, on celo zahteva, da stoji vsak tudi pod milim nebom odkrit pred njim, dokler govori z nadupraviteljem, in da na ta način dokumentira svoji pasjeponižno sužensko odvisnost od njega. Pripetilo pa se je celo, da se je mož osmelil klofutniti nekega deželnega uslužbenca, ker se mu baje ni zadostikrat tekom ene ure odkril. Omenjeni uslužbenec se je v zadnjem trenutku umaknil, sicer bi občutil g. Andreja Kremžarja nežno negovano desnico na svojem lici. Priče so na razpolago. Mi pa vprašamo: koliko časa bodo trpeli še ti škandali v dež. dobroteljskih zavodih? Ali se kompetentna gospoda res ne misli preje zganiti, kakor da se skliče v Ljubljani ljudski shod, ki bo razne „vaše gnade“ temeljito podučil, da živimo l. 1906. in ne par sto let nazaj! Če je vam prav, nam je tudi, videli bomo, kdo bo zmagal.

III. kat. shod. Somišljenik našega lista nam naznanja, da je napravil v nedeljo več ur trajajoči izlet v Ljublj. okolico, a vse hiše so bile zapuščene, ker je odšlo vse na katoliški shod. Iz tega sledi, da so tvorili večino vdeležencev ljudje iz najbližje ljubljanske okolice, vsaj dobro polovico.

Slovensko planinsko društvo je prejelo od vodstva lova kneza Windisch-Grätza naslednji oklic: „Slavno občinstvo se opozarja, da se vrši dne 4., 5., 6. in 7. septembra t. l. na Kamniških planinah (od Grintovca do Ojstrice in v predgorji) lov na divje kozle. Slavno občinstvo se tedaj uljudno prosi, da naj v tem času opusti hojo po Kamniških planinah, da se ne zgodi kaka nesreča in ne moti lov.“

Na Zgornjem Rožniku pri Ljubljani priredi v nedeljo dne 2. sept. pevsko društvo „Slavec“ veliko ljudsko veselico.

Godbeni avtomati po gostilnah so delali zadnji čas pozno v noč v Ljubljani tak šum in ropot, da je bilo prebivalstvo okolice takih gostiln z vednimi pritožbami na magistratu. Mestni magistrat je vsled tega odredil, da smejo taki avtomati svirati le v času od sedmih zjutraj do desetih zvečer.

Požari. V torek je začelo gorati v listnici Antona Končine v Štangi pri Trebeljevem. Pogorela je hiša, pod in svinjak. Škode je 4000 K, zavarovalnina znaša 800 K. Kako je ogenj nastal, ni znano. — Dne 17. t. m. je udarila strela ob treh zjutraj v dvojnat kozolec Jožefa Ravniharja v Kresnicah-Poljane pri Litiji, da je pogorel z več vozmi in drugim gospodarskim orodjem. Škode je 3000 K, oškodovanec pa je bil zavarovan komaj za 600 kron.

Hud nasprotnik „Našega Lista“ je tudi domžalski župan g. Janežič. Njegova jeza je tako velika, da je mož v resni nevarnosti. Ob trenutku, ko čujemo to vest, še ne vemo, kaj je pravi povod njegovega srda do nas — morda vendar ne, ker je včasih Naš List, še večkrat

pa njegova priloga za kamniški okraj, povedala nekaj resničnih besed o tem in onem. Ali pa nas sovraži domžalski župan vsled tega, ker smo poročali svoj čas o neki obravnavi, ki jo je imel on z nekim stavcem Našega Lista? Morda vsled tega, ker smo še danes trdno prepričani, da je postopal domžalski župan lani pri nemški slavnosti pristransko, ali vsaj docela nepravilno, nemožato in neslovenski? Nas sovraži vsled tega, ker ne moremo biti z njim ene misli, da se ljudstvo lahko nazivlje s „trotelni itd.“? Ali to je postranska stvar. Radi pa bi zvedeli, kaj hudega smo storili za ves kamniški, zlasti pa za domžalski okraj, odkar izdajamo svoj list, kakor se je blagovolil izraziti naš častiti gospod protivnik.

„Gorenjec“ je priznana duhovit list; kdor o tem še ni bil prepričan, prepričati se je moral hočeš-nočeš, odkar se je „Gorenjec“ pričel — polagoma seveda — spreminjati v leposlovno revijo. Pridobil si je že stalen krog sotrudnikov: junaškega dr. Vilfana kot — lirika, nežnega Pirca — kot epika itd. itd. Seveda pa se tak preobrat ne more izvršiti kar od danes do jutri. Tako polagoma naj se zgodi ta prehod iz historično-naivnega političnega lista v leposlovnik. Saj tudi celo Goethe ni bil prijatelj skokov, ampak počasnega, polegatega razvoja, prav kakor slovenski politiki, posebno oni krog „Gorenjca“. Tako je torej tudi „Gorenjec“ za sedaj začel s satiro. Venec pesnikov se je zbralo krog te znane gorenjske firme, ter pričelo spuščati ostre, strupene puščice na grešnike v slovenski domovini. Tudi na „Kamniške novostrojare“ je priletelo nekaj takih škorpionov, in ranili so nas brez usmiljenja, globoko, žgoče, v dno duše. Kaj bodo reveži Marcial in Juvenal, Cervantes in Nekrasov, Heine in druge take duševne reve proti tem Gorenjčevim satirikom! Simplicissimus — naravnost siratka! Doslej Slovenci res nismo imeli satiričnega lista. — „Osa“ je namreč samo komična, posebno kedar „pika“ s svojim impotentnim patologičnim žalom Maks Klingerjeve „pacarije“. Zato smo še vedno mnenja, da je jedini res humoristični list slovenski — pobožni „Bogoljub“. „Humor“ v raševini je najti v „Cvetju iz vrta sv. Frančiška“ — ali satire —? Semtertja je Cankar slabe volje, in takrat brene, ušcipne ali ugrizne kako slovensko „peršono“ — žalibog, ker je mož jako len, ali se pa za svoje kremplje in zobe boji. Kajti, če bi hotel trajno grizti, trgati, pikati in zbadati, bi celo življenje ne prišel do miru — toliko imamo gradiva. Ker je pa Cankar len — (če bi bil liberalen slovenski politik, reklo bi se „komoden“) — ga tudi ne najdemo med sotrudniki „Gorenjčevega satiričnega krožka“. Mogoče jim je tudi preslab — — — to mnenje bo verjetnejše — kajti z duhovitostmi Gorenjčevih muh, pušćic in ostij ni tekmovalja. Ti proizvodi te ne ubijejo samo s svojo vsebino, ampak ranijo te s svojo individualno, vse uničujočo — obliko. Vsebine globoke rezki strup bi nesrečnež, ki ga zadene taka puščica, morda še prenesel, ali oblika — dragi moj — v tej tiči satirična moč teh poemov. Le pomisli! Pred teboj duhti na krožniku imenitna pečenka — vrag te zmoti — in ti pričneš brati. — Dva, tri verze — postane ti slabo — adijo apetit — in tudi največji brezverec obrne se zaupljivo k sv. Urhu. Tako upliva to najnovjše satirično podjetje že na navadne bralce, kaj pa še na tiste, ki se „zadete čutijo“. Ti dobijo po vrhu še drisko. Mi sicer ne denunciramo radi, v tem slučaju pa moramo vendar poklicati na pomoč „eine hohe Obrigkeit“. Ali naj se tako počenjanje trpi še nadalje? Ali naj visoko c. kr. državno pravdnštvo res lepo mirno gleda, kako se na jako čuden način uničuje in kvari naš najdražji zaklad, človeško zdravje, kaj? Ali je naša vlada slepa, kaj? ali gluha, kaj? To so reči in razmere, kaj? In če bo šlo to tako naprej, mi rajše precej nehamo — kar na lepem ubiti se ne damo! Konečno je življenje vendar čisto lepa stvar. Upamo pa, da merodajne oblasti posežejo radikalno vmes in naredo tem groznim napadom konec. Kajti, da bi „Gorenjčevi“ pesniki-satiriki prenehali, to ni verjetno, saj vemo, da se neumnost nikogar zvestejše ne drži, kakor tistih ljudij, katerim je prirojena.